

Stippelmotten zonder stippels

door

P. J. KUIJTEN

Afdeling Systematische Dierkunde en Evolutiebiologie, Rijksuniversiteit Leiden

ABSTRACT. — Description of a ♂ and ♀ of the small ermine moth *Yponomeuta vigintipunctatus* (Retzius) from the Meijendel Dunes, The Netherlands, in which nearly all black dots on the fore wings are absent.

In de loop van ons onderzoek naar de graden van verwantschap bij de Nederlandse stippelmotten (*Yponomeuta*) zijn duizenden exemplaren van *Y. vigintipunctatus* (Retzius), de soort die op hemelsleutel (*Sedum telephium* L.) leeft, door onze handen gegaan. *)

De vlinders (fig. 1) zijn tamelijk uniform van uiterlijk. Naast enige variatie in vleugelwijdte en diepte van de grijze tint treedt er nogal wat verscheidenheid op in het aantal zwarte stippen op de voorvleugels. Bij een vijftigtal willekeurig gekozen exemplaren van diverse vindplaatsen wisselde het aantal stippen op beide voorvleugels samen van 27 tot 44, met een gemiddelde van 36 per vlinder.

In mei 1975 troffen wij naast normale exemplaren (14 ♂♂ en 16 ♀♀) van een kweek uit Meijendel (De Klip), als rups verzameld op 28 augustus 1974, een ♂ en een ♀ aan, waarbij de stippeling op de voorvleugels ontbreekt, met uitzondering van enige kleine zwarte vlekjes in het meest basale gedeelte (fig. 2). De stiptekening op de thorax is goed ontwikkeld. Ook verder vertonen de vlinders geen afwijkingen. Voor zover ons bekend is een dergelijke aberratie bij *Y. vigintipunctatus* nog niet aangetroffen. In overleg met Dr. A. Diakonoff (Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden) zien wij af van het geven van een naam aan de beschreven afwijking. Ook van andere Nederlandse stippelmotten — waarvan wij er in de loop van de tijd tienduizenden onder ogen hebben gehad — zijn geen stippelloze exemplaren bekend.

Voor ons onderzoek kan een dergelijke variant, mits hij genetisch bepaald is, van groot belang zijn. De mogelijkheid bestaat, dat met zo'n in de praktijk duidelijk zichtbaar verschil ook verschillen in feromonen, isozymen enz. samenhangen.

Mededelingen, c.q. materiaal van lepidopterologen, die al eens eerder stippelloze stippelmotten hebben gezien, zullen wij graag ontvangen.

Opmerking

In het artikel „Stippelmotten en hun voedselplanten” (Herrebout et al., 1975) is de vlinderplaat als schema bedoeld. De heer Lempke heeft ons er op gewezen, dat door het drukprocédé de contrasten niet geheel juist zijn weergegeven. Het schema kan daardoor niet als hulpmiddel bij het determineren worden gebruikt.

*) Aantallen exemplaren van *Y. vigintipunctatus* (gespecificeerd voor de seizoenen 1972/73, 1973/74 en 1974/75) per vindplaats; dit betreft 3476 exemplaren, die wij stuk voor stuk in handen hebben gehad. Daarnaast hebben wij nog vele honderden exemplaren, ook van andere generaties, in onze massakweken kunnen controleren. Het materiaal van 1973/74 is voor onderzoek gebruikt door Mevr. Sinnema-Bloemen (Sinnema-Bloemen, 1975) te Groningen. Wij hebben hiervan slechts de 70 vermelde exemplaren gezien. Vries/De Punt (-, -, 25); Tynaarlo (-, -, 110); Winterswijk (-, -, 18); Wageningen (40, -, 1); Renkum (39, -, -); Lienden (181, -, 21); Malden (308, 16, 76); Heikant (Groesbeek) (196, 47, 294); St. Jansberg (Groesbeek) (104, -, 615); Lopik (42, 7, 100); De Bilt (3, -, -); Amstelveen (15, -, -); Ouderkerk a.d. Amstel (-, -, 41); Zijderveld (-, -, 43); Leiden (6, -, -); Wassenaar (Meijendel) (-, -, 32); Leeuwen (Limb.) (914, -, 142); Bensheim (Duitsland) (40, -, -).

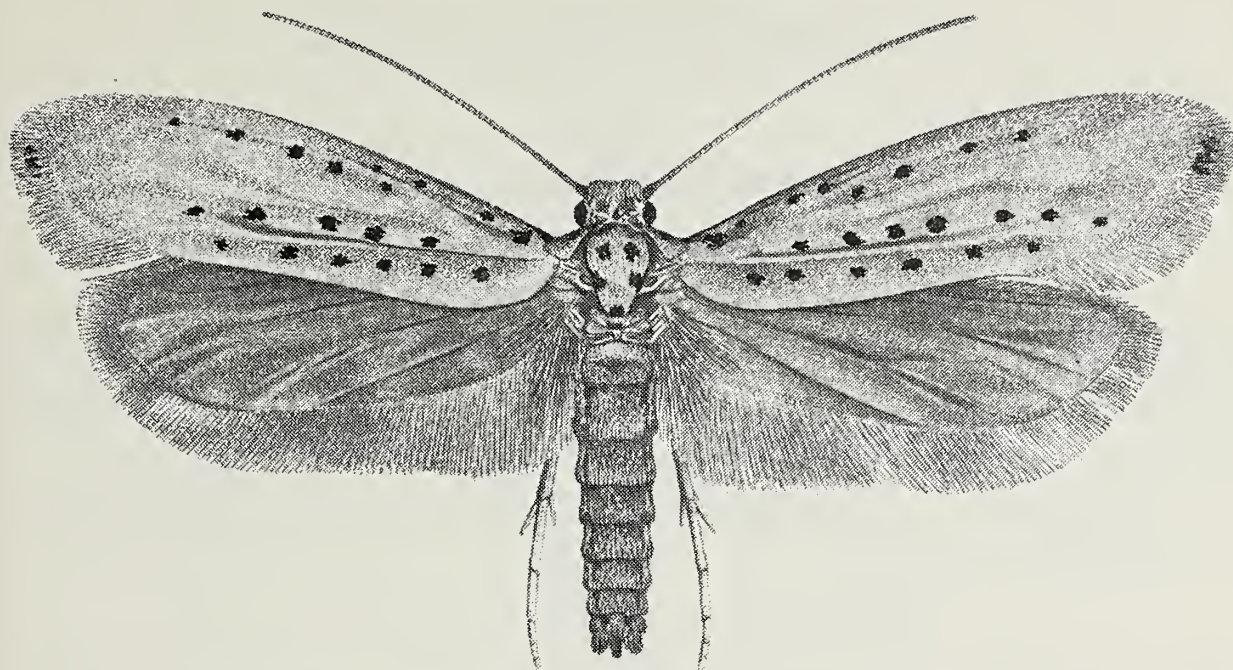

Fig. 1. Normaal ♀ van *Yponomeuta vigintipunctatus* (Retzius), Bensheim, 10 sept. 1972, als rups, e.p. 3 mei 1973 (tek. H. Heijn).

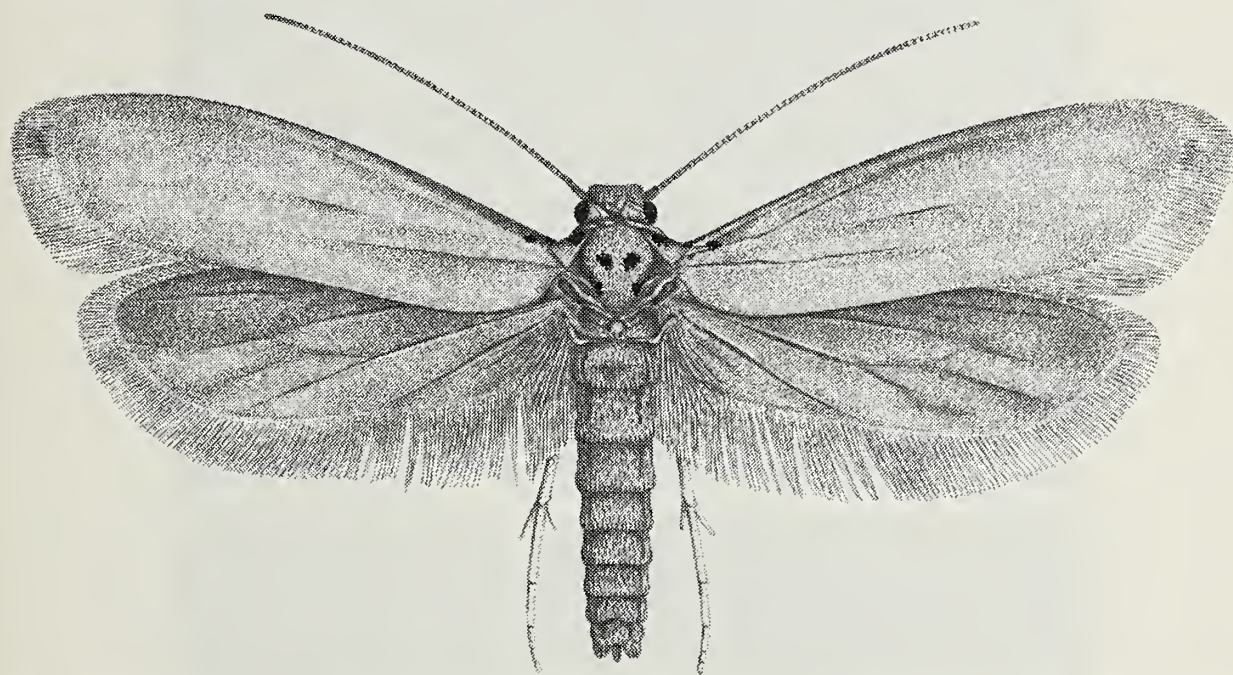

Fig. 2. Stippelloos ♀ van *Yponomeuta vigintipunctatus* (Retzius), Meijendel, 28 augustus 1974, als rups, e.p. 20 mei 1975 (tek. H. Heijn). Beide ongestippelde exemplaren zijn geplaatst in de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden.

LITERATUUR

- Herrebout, W. M., P. J. Kuijten & J. T. Wiebes, 1975. Stippelmotten en hun voedselplanten. *Ent. Ber., Amst.* 35: 84—87.
- Sinnema-Bloemen, J. W., 1975. Het stippelmotje van de Hemelsleutel. *Natura* 72: 134—135.
- Medeling van het Meijendel-comité, Nieuwe Serie no 35.